

Knorhaan 56

**Nieuwsbrief Strandwerkgroep
KNNV Regio Alkmaar-Den Helder**

Inhoud

- ◆ Excursieprogramma
- ◆ Verslag excursie Petten, 11 juni 2017
- ◆ Excursie Bergen aan Zee, 19 juli 2017
- ◆ Dundraad in de Mokbaai op Texel
- ◆ Strandvondsten
- ◆ Gejutte berichten

Coördinator: Henk Witte, tel. 072-5895170. e-mail: witte43@gmail.com

Foto's voor zover niet bij het artikel vermeld: Linda Keesman, Herman Walvis en Henk Witte.

Excursieprogramma

Tenzij anders vermeld: aanmelden bij Henk Witte witte43@gmail.com en verzamelen bij station Alkmaar-Noord, ingang oostzijde.

Zondag 20 augustus

IJmuiden, Zuidpier, 10.00 – 12.00 uur. Vertrek Alkmaar **9.15 uur. Gecorrigeerde vertrektijd!!**

Zondag 10 september

Banjaardstrand (Noord-Beveland), 10.30 – 15.00 uur.
Vertrek Alkmaar 8.00 uur.

Zondag 8 oktober

Hargen aan Zee, 14.30 – 16.30 uur. Aanmelden niet nodig.

Zondag 19 november

Huisduinen (bij Nogal Wiedus), 12.30 – 14.30 uur.
Vertrek Alkmaar 11.30 uur.

Zondag 10 december

Zandmotor, strandopgang Monster - Molenweg, 13.00 – 15.00 uur. Vertrek Alkmaar 11.30 uur.

Verslag excursie Petten, 11 juni 2017

Tijd: 13.30 tot 15.30 uur

Aantal deelnemers: 4

Weersomstandigheden: ZW4, 24° C

Een zomerse excursie, nauwelijks gruis maar toch enkele leuke waarnemingen waaronder: 2x slibanemoon, 2x gorgelpijp, 1x fluwelen zwemkrab, 3x muizenkeuteltje, 1x topfragment messchede, 3x fragment geruite tapijtshell en een eistreng van de gewone pijlinktvis.

fluwelen zwemkrab

Groenwieren

Zeesla (*Ulva spec.*). Een stukje.

Darmwier (*Ulva spec.*). Vrij algemeen.

Bruinwieren

Japans bessenwier (*Sargassum muticum*). 1x

Knotswier (*Ascophyllum nodosum*). Algemeen.

Blaaswier (*Fucus vesiculosus*). Zeer algemeen.

Roodwieren

Purperwier (*Porphyra purpurea*). Vrij algemeen.

Neteldieren

bloemdieren

Slibanemoon (*Sagartia troglodytes*). 2x
schijfkwallen

Oorkwal (*Aurelia aurita*). Enkele.

hydroidpoliepen

Gorgelpijp (*Tubularia larynx*). Twee
“bosjes”.

Geleedpotigen

Gewone strandkrab (*Carcinus maenas*).

1 poot.

Gewone zwemkrab (*Liocarcinus holsatus*).

2x

Fluwelen zwemkrab (*Necora puber*). 1x

Gewone heremietkreeft (*Pagurus
bernhardus*). 1x fragment.

Weekdieren

buikpotigen

Wadslakje (*Peringia ulvae*). Enkele.

Muizenkeuteltje (*Bittium reticulatum*). 3x

Grote tepelhoren (*Euspira catena*). Enkele fragmenten.

Glanzende tepelhoren (*Euspira nitida*). 5x

Wulk (*Buccinum undatum*). 1x fragment.

Gevlochten fuikhoren (*Nassarius reticulatus*). Veel eikapsels.

tweekleppigen

Gewone mossel (*Mytilus edulis*). Algemeen, ook doubletten.

Gewone oester (*Ostrea edulis*). Vrij algemeen.

Gewone kokkel (*Cerastoderma edule*). Vrij algemeen.

Brakwaterkokkel (*Cerastoderma glaucum*). Enkele.

Noorse hartschelp (*Laevicardium crassum*). Fragmenten vrij algemeen.

Halfgeknotte strandschelp (*Spisula subtruncata*). Zeer algemeen.

Ovale strandschelp (*Spisula elliptica*). Algemeen.

Stevige strandschelp (*Spisula solida*). Algemeen.

Grote strandschelp (*Macra stultorum*). Enkele.

Gewone otterschelp (*Lutraria lutraria*). Fragmenten vrij algemeen.

Amerikaanse zwaardschede (*Ensis leei*). Algemeen, ook doubletten.

Kleine zwaardschede (*Ensis ensis*). 1x
fragment.

Messchede (*Solen marginatus*). 1x
topfragment.

Rechtsgestreepte plaatschelp (*Fabulina
fabula*). 1x

Nonnetje (*Macoma balthica*). 2x

Zaagje (*Donax vittatus*). Algemeen.

Gewone Venusschelp (*Chamelea striatula*).
Algemeen.

Gewone tapijtschelp (*Venerupis
senegalensis*). 2x fragment.

Grijze tapijtschelp (*Polititapes senescens*).

Fragmenten vrij algemeen, enkele gaaf.

Geruite tapijtschelp (*Ruditapes decussatus*).

3x fragment (1x groot, 2x klein).

Ruwe boormossel (*Zirfaea crispata*). 1x
gaaf, 2x fragment.

koppotigen

Gewone zeekat (*Sepia*

officinalis). Rugschilden vrij algemeen.

Gewone pijlinkvis (*Loligo vulgaris*). Een
eistreng.

Stekelhuidigen

Zeeklit (*Echinocardium cordatum*). Enkele
fragmenten.

Zeeboontje (*Echinocyamus pusillus*). Vrij
algemeen.

eistreng gewone pijlinktvis

Gewone zeester (*Asterias rubens*). Vrij algemeen.

Vissen

Stekelrog (*Raja clavata*). 1x eikapsel

Excursie Bergen aan Zee, 19 juli 2017

De excursie moest helaas worden afgelast vanwege onweersdreiging

Dundraad in de Mokbaai op Texel

Omdat we na de Texel-excursie op 7 april moesten wachten op de veerboot hebben we nog even rondgekeken in de Mokbaai. Ria Walvis vond hier een balletje van draadachtig materiaal (zie foto). Ria en Herman hebben het balletje voorgelegd aan wierenkenner Frank Perk.

(ingekorte) reactie Frank Perk

Ik ben er eindelijk aan toegekomen om het wiertje van de Mokbaai op Texel aan een uitgebreid onderzoek te onderwerpen. De eerste keer wilde het niet lukken omdat het opweken niet lukte en er in elke cel een luchtbel (zie foto) zat waardoor er niets te bekijken viel. Ik heb de stukjes uiteindelijk een volle week in zout water laten staan en dat leverde wel een goed resultaat op.

Het gaat inderdaad om dundraad, of visdraad (*Chaetomorpha linum*), een groenwier dat in de jaren 80 zeer algemeen was in de Waddenzee, maar dat ik de laatste jaren nooit meer massaal heb gezien. Ik ben blij dat het er nog is.

Dundraad bestaat uit lange onvertakte draden die grote kluwen vormen en los rondrijven. Door golfwerking kunnen ballen ontstaan, zoals jullie ook gevonden hebben. De draden bestaan uit cellen die ongeveer even lang als breed zijn (zie foto's). Als het materiaal vers is, zijn de draden vrij stijf (vandaar de associatie met 'naaigaren'). De cellen zijn erg groot voor een zeewier, tot 300 µm lang (0,03 cm); met een beetje geluk of fantasie kun je de cellen met het blote oog zien. De celinhoud van jullie exemplaren is 'geïmplodeerd': de chromatofoor (of chloroplast, de 'zak' waarin de pigmenten zitten) ligt normaal plat tegen de celwand. In jullie (gedroogde) exemplaren is de chromatofoor los gekomen van de celwand en naar binnen geklapt, waardoor je een soort zandlopertjes ziet in elke cel. Als je wilt weten hoe die chromatofoor er normaal uitziet, zoek dan met bijv. Google maar op de Latijnse naam en bekijk de afbeeldingen.

Het wier is goed eetbaar, gewoon rauw, zonder te koken, met een beetje citroensap; het smaakt licht silt.

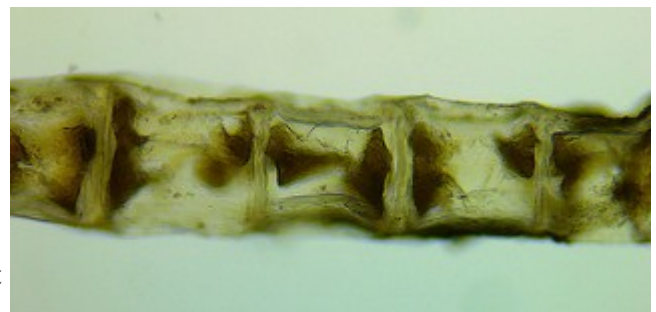
balletje van dundraad (foto Herman Walvis)

in elke cel een luchtbel (foto Frank Perk)

cellen van dundraad met "geïmplodeerde" celinhoud (foto Frank Perk)

Strandvondsten

Linda Keesman, 14 mei, Tweede Maasvlakte. Tijdens de excursie vonden we weer van die “leerachtige” stenen. Op de foto één van de eerder gevonden stenen van de Tweede Maasvlakte. Ik heb er toen een vraag over gesteld bij oervondstchecker.nl, dit was het antwoord van Charlie Schouwenburg: Deze stenen bestaan uit limoniet. Gemeneraliseerde klei met ijzer. Uit het midden pleistoceen, laat saalien (120.000 - 140.000 jaar oud).

Ria Walvis, 24 mei, Westkapelle. Tijdens een weekje Zeeland ongeveer een liter gruis meegenomen van het strand van Westkapelle.

Weekdieren

buikpotigen

Geruite napslak (*Emarginula fissura*). 1x
Roze schotelhoren (*Tectura virginea*). 1x
Asgrauwe tolhoren (*Gibbula cineraria*). 5x
Ruwe alikruik-complex (*Littorina saxatilis s.l.*). 8x
Brakwateralikruik (*Littorina saxatilis tenebrosa*). 5x
Wadslakje (*Peringia ulvae*). Heel veel.
Melkwit traliedrijfhorentje (*Alvania lactea*). 1144x
Alvania zetlandica 1x
Vliezig drijfhorentje (*Rissoa membranacea*) en *Rissoa sp.* 81x
Slank gordelhorentje (*Onoba aculeus*). 1x
Gewone penhoren (*Turritella communis*). 40x fragmenten.
Gewone wenteltrap (*Epitonium clathrus*). 290x
Witte wenteltrap (*Epitonium clathratulum*). 135x
Gekielde cirkelslak (*Tornus subcarinatus*). 215x
Grote tepelhoren (*Euspira catena*). Veel.
Ongevekt koffieboontje (*Trivia arctica*). 2x
Chinees hoedje (*Calyptraea chinensis*) 1x
Purperslak (*Nucella lapillus*). 3x juveniel, 3x adult.
Wulk (*Buccinum undatum*). 7x juveniel.
Gevlochten fuikhoren (*Nassarius reticulatus*). 15x
Gewone trapgevel (*Propebela turricula*). 18x
Mosselslurpertsje (*Odostomia scalaris*). 5x
Slank tandhorentje (*Odostomia plicata*). 1x
Priemhorentje (*Turbonilla sp.*). 2x
Oubliehoren (*Retusa obtusa*). 41x
Schepje (*Philina quadripartita*). 1x fragment.
Gewone barnsteenslak (*Succinea putris*). 5x

Grote diepslak (*Bithynia tentaculata*). 1x
Vijver-pluimdrager (*Valvata piscinalis*). 1x
Fraaie pluimdrager (*Valvata mocrostoma*). 2x
Schijfhoren (twee soorten). ca 10x

tweekleppigen

Melkzwitte arkschelp (*Striarca lactea*). 1144x
Ovaal zeeklitschelpje (*Tellimya ferruginosa*). 4x
Tweeandschelpje (*Kurtiella bidentata*). 150x, 3x doublet.
Witte dunschaal (*Abra alba*). ca 20x
Korfschelp (*Varicorbula gibba gibba*). 1x
Noordse rotsboorder (*Hiatella arctica*). 30x
Witte boormossel (*Barnea candida*). 7 slotfragmenten.
Ruwe boormossel (*Zirfaea crispata*). 1x

olifantstandjes

Zwakgeribte olifantstand (*Antalis vulgare*). 16 fragmenten.

Stekelhuidigen

Gewone slangster (*Ophiura ophiura*). 4x madreporiet.

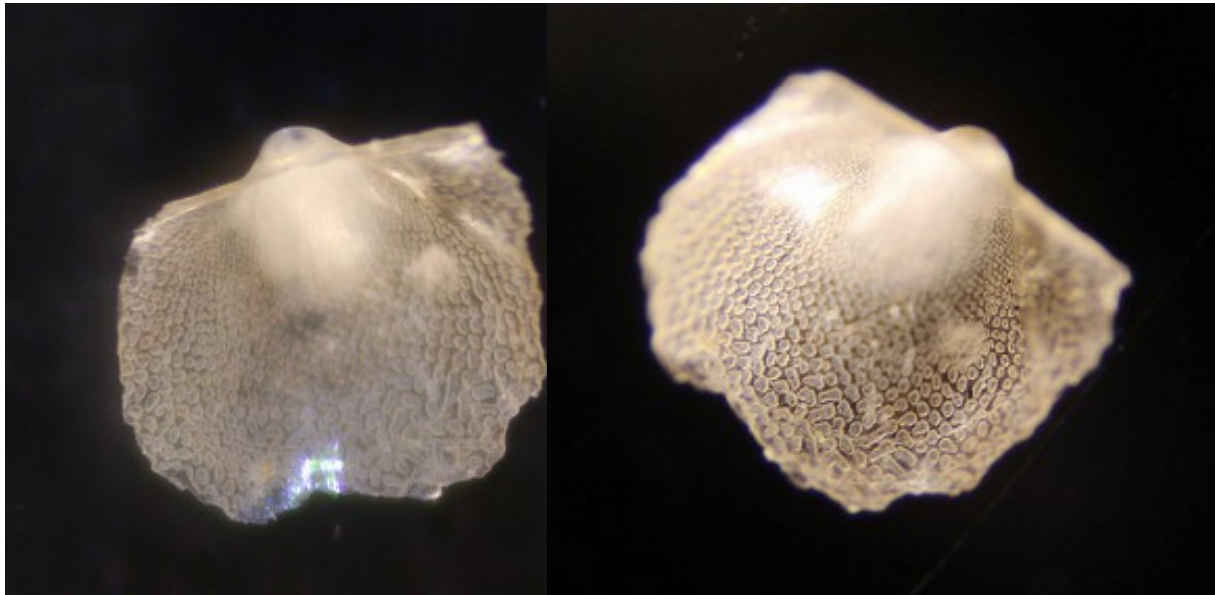
Henk Witte, 15 juni, Bergen aan Zee. Eindelijk weer eens wat (erg fijn) gruis meegenomen tussen Bergen aan Zee en de Kerf. Ik had er weinig verwachting van maar het viel niet tegen: 1x erwtenkrabbetje, 1x geplooid rotsboorder, ca 10x ovale zeeklitschelp, ca 30x tweetandschelp (enkele doubletten), 2x juveniel doublet Amerikaanse boormossel, 1x fragment sabelschede, 5x slank gordelhorentje, 2x geribd gordelhorentje, 2x spoelhoren (waarvan 1 juveniel), 3x muizenkeutelje, 1x oubliehoren, 10x gekielde cirkelslak, 16x vliezig drijfhorentje, 1x brakwateraliekruik, 1x juveniel gevlochten fuikhoren en 1x juveniel wulk.

Ria Walvis, 26 juni, Hargen aan Zee. Even naar Hargen aan Zee geweest en wat gruis meegenomen: 5x Noorse rotsboorders, 10x ovale zeeklitschelpen, ook 30x tweetandschelpen, 1x Amerikaanse boormossel, 6x stomp traliehorentje, 10x muizenkeutel, 1x oubliehorentje, 2x gekielde cirkelslak, 1x juveniel gevlochten fuikhoren, 1x kleine astarte en 6x kleine plaatschelp.

Henk Witte, 10 juli, Bergen aan Zee. Op 10 juli was ik op het strand tussen Bergen aan Zee en De Kerf. In het "gruis" heel veel mosselbroed. Veel wadslakjes, vliezige drijfhorentjes en tweetandschelpjes (waaronder 7x doublet). Geen enkele ovale zeeklitschelp. Verder 3x slotfragment sabelschede, 4x juveniel doublet Amerikaanse boormossel, 2x muizenkeutel, 1x oubliehorentje, 5x gekielde cirkelslak, 3x geribd gordelhorentje en 1x stompe traliehoren.

Ria Walvis, 11 juli, Bergen aan Zee. Een klein lijstje van gruis van Bergen aan Zee. Opgeraapt tijdens het korren van de dinsdag groep: wadslakjes 20x, brakwater aliekruik 1x, slank gordelhorentje 2x, vliezig drijfhorentje 10x, melkzwit traliedrijfhorentje met heremiet 1x, gekielde cirkelslak 4x, gevlochten fuikhorentje 5x, stomp traliehorentje 1x, muizenkeutel 4x, tweetandschelpje 20x, dubbele 7x, ovaal zeeklitschelpje 1x.

Bijgevoegd foto's van een 1mm schelpje, dat ik niet op naam kan brengen.

Later bericht: Dick Hoeksema heeft het schelpje gedetermineerd. Zie hier onder.

“Volgens mij vertoont uit ons faunagebied alleen de juveniele linkerklep van Aequipecten opercularis (Linnaeus, 1758), dus de bolle klep van de wijde mantel, rond en op de top dergelijke putjes.”

Dennis Leeuw, 9 augustus, Egmond aan Zee. (Facebookgroep Strandwerkgemeenschap). Vandaag op het strand van Egmond tussen de hoofdafgang en paal 41.500 en enorme lading riemwier en vele honderden rugschildjes van de zeekat. Ook 31 gedoornde zeekatjes gevonden. En verder afwachten wat er van de riemwiervoetjes komt.

Henk Witte, 11 augustus, Bergen aan Zee. De gedoornde zeekat vind je tegenwoordig niet zo vaak meer. Dus maar een wandeling gemaakt van Bergen aan Zee naar Schoorl aan Zee. In het begin niets te vinden. Als er al iets heeft heeft gelegen was het nu ondergestoven of weggespoeld. Later werd het beter. Tussen de paraffine en wat verdroogd riemwier heel wat kleine rugschildjes van de zeekat. Af en toe een gedoornde, maar nooit gaaf. Op de foto's zowel de gewone als de (roze) gedoornde.

Gejutte berichten

Voedselorgie naaktslakken op Schelpdierbank Brouwersdam

Een schelpdierbank bij de Brouwersdam is onderdeel van een nieuw onderzoekproject van Stichting ANEMOON en ARK Natuurontwikkeling. Om de natuurlijke rijkdom in beeld te brengen gebruiken vrijwilligers methoden waarmee bijzondere waarnemingen sneller opvallen. Een 'roedel' van maar liefst negen Grote vlokslakken, die gezamenlijk één Zeedahlia verorberden, viel als eerste op.

04.06.2017

[Lees verder](#)

Soortenlijst Nederlandse Noordzee nu te bekijken

Nederland telt bijna 1300 meercellige soorten in de Noordzee, waarvan circa 6% exoot is. Dit hebben onderzoekers van Wageningen Marine Research, GiMaRIS en Naturalis Biodiversity Center vastgesteld. Zij hebben een nieuwe soortenlijst opgesteld die digitaal beschikbaar is.

24.06.2017

[Lees verder](#)

Zijn er écht geen reislustige Bretelletjes?

De Bretelzakijs is een onmiskenbaar organisme. Doorzichtigheid, gecombineerd met strakke witte of lichtgele lijnen, zorgen voor een niet-Nederlands uiterlijk. Toch komen 'bretelletjes' van oudsher in de Noordzee voor. Uit de Nederlandse kustwateren kennen we de soort pas sinds 2006, van één kleine locatie in de Delta. Er lijkt geen sprake van uitbreiding. Tijd voor een zoekactie.

13.08.2017

[Lees verder](#)